

**Initial analys av ändring av förordning (EU) 2019/943 om EU-förordning om
framtidssäkring av elräkningar, genom att minska systemkostnaderna och främja
elektrifiering och digitalisering**

Bakgrund

Europeiska kommissionen föreslår ändringar i elmarknadsförordningen, förordning (EU) 2019/943. Syftet med förslaget är att minska systemkostnaderna och stödja elektrifieringen genom effektivare nätutnyttjande, smarta elnät, ökad flexibilitet och mer harmoniserade regler för elnäten

Förslaget omfattar bland annat nätavgifter, intäktsreglering, smarta elnät, datautbyte, smarta mätare, elbeskattning och hantering av nätanslutningsköer.

Huvudsakligt innehåll

Förslaget innebär bland annat:

- mer harmoniserade principer och metoder för nätavgifter
- krav på lokaliseringssignaler, kapacitetskomponenter och tidsdifferentiering
- stärkta incitament för flexibilitet samt smarta och digitala lösningar
- möjlighet till särskilda tariffsystem för vissa kundkategorier
- möjlighet att finansiera delar av nätkostnaderna med offentliga medel
- effektivitetsjämförelser och gemensamma indikatorer
- ökat utbyte och återanvändning av nätdata
- regler för att hantera spekulativa och omogna anslutningsansökningar

Energiföretagen har identifierat följande relevanta delar i lagstiftningen:

Energiföretagens övergripande ståndpunkter gäller i huvudsak graden av EU-harmonisering och behovet av att behålla viss nationell regleringsfrihet.

Övergripande synpunkter och ståndpunkter

Harmonisering bör ske på principnivå (Artikel: 18.7–18.9 samt 61.5a.)

Energiföretagen bör motsätta sig alltför detaljerade bindande krav på tariffutformningen. EU-reglerna bör ange övergripande principer och mål, medan medlemsstaterna och tillsynsmyndigheterna behåller möjligheten att välja lämpliga nationella lösningar. Kommissionens befogenhet att genom delegerade akter fastställa harmoniserade tariffstrukturer bör därför begränsas. Även kravet att tillsynsmyndigheterna ska ta vederbörlig hänsyn till Acers rapport om best practise riskerar att göra rapporten mer styrande än vad som rimligen är avsett med den typen av rapport.

Tariffutformning och intäktsreglering måste hållas isär (artikel 18.1–18.4)

Förslaget blandar delvis samman hur nätavgifterna utformas mot kund och hur nätföretagens tillåtna intäkter fastställs. Dessa är separata regelverk i Sverige och bör behandlas separat även i EU-regleringen för att undvika suboptimeringar i både intäktsregleringen och tariffutformningen. Energiföretagen har erfarit att syftet inte är en sammanblandning, utan snarare att tydliggöra vilka kostnader DSO och TSO har rätt att få täckta via anslutnings- och elnätsavgifter. Om detta stämmer är det viktigt att det framgår tydligare i förordningstexten.

Tariffkomponenter behöver kunna anpassas till nationella förhållanden (artikel 18.1 och 18.2)

Kapacitetskomponenter och tidsdifferentiering kan ge lämpliga prissignaler och en kostnadsfördelning som bättre avspeglar de anspråk en kund faktiskt gör på elnätsresurserna. Utformningen måste dock kunna anpassas till nationella förhållanden och kundernas förståelse och acceptans. Det måste även vara ett regelverk som tillåter att utformningen kan skilja sig åt mellan olika typer av kundkategorier. Nuvarande formuleringar i förslaget förefaller emellertid inte ha dessa nödvändiga frihetsgrader.

Lokaliseringssignaler bör i första hand kunna ges genom anslutningsavgifter. Bindande krav på lokaliseringssignaler i löpande överföringsavgifter på alla nätnivåer riskerar att innebära ett omfattande systemskifte i Sverige.

Särskilda tariffsystem: Nyttor ska visas och realiseras (artikel: 18.3)

Särskilda tariffsystem bör endast användas när en kundkategori faktiskt medför dokumenterade kostnader eller nyttor för nätet. Energiföretagens utgångspunkt bör vara samma tariffprinciper för olika kundgrupper, snarare än subventioner baserade på möjliga men ännu inte realiserade systemnyttor.

Finansiering genom offentliga medel: Nätverksamheten bör finansieras genom nätavgifter (Artikel 18.4)

Möjligheten till offentlig finansiering kan vara värdefull i särskilda situationer, men normalfallet måste vara att nätföretagen kan täcka skäliga kostnader och få rimligavkastning genom elnätsverksamhetens normala intäktsflöden, d.v.s. anslutnings- och elnätavgifterna. Ett beroende av statliga stöd riskerar att skapa långsiktig politisk och finansiell osäkerhet. Om offentlig finansiering övervägs bör den användas för t.ex. sådant som extraordinära säkerhets- och beredskapsåtgärder, som tillför nationell nytta till energisystemet och därmed samhället i stort. Den typen av åtgärder kan inte med självklarhet motiveras att belasta endast ett kundkollektiv i en del av landet, vilket kan tala för offentlig finansiering.

Säkerhet och beredskap måste stärkas (artikel 18 a)

Nätdata som delas inom ramen för smarta nät och innovation får inte innehålla uppgifter som är känsliga ur säkerhets- eller beredskapsperspektiv. Detta bör framgå uttryckligen, utöver nuvarande bestämmelser om personuppgifter, konfidentialitet och cybersäkerhet.

Svenska förhållanden bör beaktas (artiklarna 18.7–18.9 och 18b)

Sverige uppfyller sannolikt redan kraven på utrullning av smarta mätare.

När det gäller effektivitetsjämförelser bör en tidsfrist på 48 månader övervägas för implementering av reglerna i stället för 37 månader. Detta för att bättre anpassa reglerna om effektivitetsjämförelser till Sveriges fyraåriga tillsynsperioder. Inom ramen för intäktsregleringen i Sverige görs redan en sådan effektivitetsjämförelse (DEA-analys), vilken i så fall kan komma ifråga att användas även i det nu föreslagna syftet.

Effekter på kunderna

Förslaget kan ge tydligare prissignaler och en mer kostnadsriktig fördelning av nätkostnaderna. Samtidigt bör förväntningarna på kostnadseffekterna vara realistiska. I ett växande elsystem med omfattande investeringsbehov handlar åtgärderna snarare om att hålla ned och begränsa kostnadsutvecklingen än att generellt sänka nätkostnaderna.

Kapacitetsbaserade och tidsdifferentierade tariffer kan bidra till effektivare nätanvändning, men erfarenheterna från Sverige visar att prissignalerna behöver vara begripliga, förutsägbara och ge kunderna en faktisk möjlighet att påverka sina kostnader för att få acceptans för hos kunder och politiska beslutsfattare. Lokaliseringssignaler i löpande nätavgifter kan göra skillnaderna mellan nätområden större och väcka frågor om rättvisa och legitimitet. För att sådana signaler ska accepteras behöver kopplingen till nätets faktiska eller förväntade behov vara tydlig samtidigt som kundernas möjligheter att påverka sin situation behöver beaktas. **Effekter på elmarknaden och kraftsystemet**

Flexibilitet, digitala lösningar och icke-ledningsbundna alternativ är viktiga komplement till traditionell nätutbyggnad. Konventionella nätinvesteringar kommer dock fortsatt att behövas, och användningen av alternativa lösningar måste ske med tillräckliga systemmarginaler och utan att risknivån blir oacceptabelt hög.

Harmonisering kan ge ökad transparens och jämförbarhet, men detaljerade EU-krav riskerar att försvåra lösningar som är anpassade till medlemsstaternas skilda regleringsmodeller, näthistorik, kundstruktur och tillsynsperioder.

Effekter för medlemsföretagen

Förslaget kan få betydande konsekvenser för medlemsföretagens tariffutformning, intäktsreglering, rapportering och datahantering.

Särskilt viktigt är att:

- tariffutformning och intäktsreglering hålls isär
- flexibilitet och digitala lösningar behandlas som komplement till nätinvesteringar
- flexibla anslutningsavtal får tydliga rättsliga förutsättningar
- effektivitetsjämförelser anpassas till nationella tillsynsperioder

- krav på datautbyte omfattar skydd för säkerhets- och beredskapskänsliga uppgifter
- frivilligheten i innovationsramen för nätdata behålls, så att mindre förberedda nätföretag inte belastas oproportionerligt

Relevanta artiklar:

- **Artikel 18:** nätavgifter, tariffmetoder, lokaliseringssignaler, kapacitetskomponenter och tidsdifferentiering
- **Artikel 18.3:** särskilda tariffsystem
- **Artikel 18.4:** finansiering genom offentliga medel
- **Artikel 18.7–9:** effektivitetsjämförelser
- **Artikel 18a:** smarta elnät, indikatorer och utbyte av nätdata
- **Artikel 18b:** smarta mätarsystem
- **Artikel 18d:** nätanslutning vid överbelastning
- **Artikel 61.5a:** delegerade akter om harmoniserade tariffmetoder

Nästa steg

- Energiföretagen för löpande dialog med svenska myndigheter och Regeringskansliet. Nästa steg är att ta fram en lobbyposition och vid behov konkreta ändringsförslag till artiklarna samt samordna med organisationer på nordisk och europeisk nivå.